

Finansdepartementet

En väl fungerande ordning för val och beslutsfattande i kommuner och regioner - SOU 2021:16

Sammanfattning

Region Jönköpings län har av Finansdepartementet getts möjlighet att yttra sig över rubricerad remiss.

Utredningen behandlar fem olika områden. Region Jönköpings län anser att förslagen som rör ordningen för val i kommun- och regionfullmäktige rör centrala delar av regionens styrelse och redovisas därför utförligt.

Ytterligare områden som utredningen berör är tjänstgöring för ersättare i fullmäktige, automatiserat beslutsfattande, de kommunala jävsbestämmelserna och kommunala föreskrifter. Dessa behandlas mer kortfattat.

Sammanfattningen tillstyrker Region Jönköpings län i huvudsak de förändringar som föreslås i utredningen.

Synpunkter

Ordningen för val i kommun- och regionfullmäktige

1. Utredningen föreslår att en ny lag om proportionella val i kommuner och regioner ska ersätta den nuvarande lagen. Den nya lagen kommer att i stora delar ha samma materiella innehåll som den nuvarande lagen.

Region Jönköpings län delar här utredningens slutsats att en helt ny lag, och framförallt tillhörande förarbeten och författningskommentar. Mycket av osäkerheten som hör samman med valsättet har att göra med att förarbeten och författningskommentar i praktiken saknas till den nuvarande lagen. Lagen blir därigenom lättare att förstå och tillämpa. När de gäller tillämpningen innebär snarast en fördel att det materiella innehållet ändå blir detsamma eftersom erfarenheterna från den nuvarande ordningen även fortsätta att tas tillvara, ställt mot de osäkerheter som kan uppstå med att anta ett helt annat valsätt. Region Jönköpings län tillstyrker därför förslaget.

2. Utredningen föreslår att det klart bör framgå att en förutsättning för att ersättare och suppleanter ska kunna väljas proportionellt ska vara att valet av ledamöter varit proportionellt.

Region Jönköpings län menar att lagen redan idag bör tillämpas på detta sätt och tillstyrker förslaget.

3. Utredningen föreslår att ordningen för hur de proportionella valen genomförs och för dubbelvalsavveckling bör inte förändras.

Region Jönköpings län delar utredningens slutsats att den befintliga ordningen här inte utgör något stort problem. Region Jönköpings län tillstyrker därför förslaget av samma skäl som under punkt 1.

4. Utredningen föreslår att reglering av gruppbezeichnungar ska behållas oförändrad.

Utredningen lyfter fram att nuvarande regler för det proportionella valsättet innebär att det är möjligt för ett parti att söka ingå i en valsedelsgroup utan genuint samarbete med de andra deltagarna i valsedelsgroupen. Skäl är att man på så sätt, under vissa omständigheter, kan få fler platser än det annars skulle fått.

Utredningen ifrågasätter om det kan ses som önskvärt att ett parti ska tjäna platser genom att använda andras gruppbezeichnung utan att något samarbete föreligger. För att motverka detta skulle t.ex. ett krav på samstämmiga namn på valsedlarna eller att ordning en exakt ordning fastställts förväg för varje valsedelsgroup. Skäl mot de förslagen på lösningar är att lösningarna är relativt ingripande och stärker partierna på bekostnad av de enskilda ledamöterna. Lösningarna medför också enligt utredningen en risk för mer byråkrati. De negativa effekterna bedöms därför med stor sannolikhet vara större än fördelarna med en reglering.

Region Jönköpings län instämmer i att ytterligare moment under valförfarandet skulle innebära ökad byråkrati och tidsutdräkt, samt delar även utredningens bedömning att en annan ordning skulle innebära en för stor förändring av det nuvarande systemet. Region Jönköpings län tillstyrker därför utredningens förslag.

5. Utredningen föreslår att ordningen mellan namnen inom en valsedelsgroup ska fastställas på samma sätt som vid val inom riksdagen. Förslaget innebär att den enkla absoluta rangordningsmetoden ersätts till förmån för heltalsmetoden (Phragmén's metod) för att fastställa ordningen inom valsedelsgroupen.

Region Jönköpings län finner att förslaget skulle vara en förbättring och tillstyrker förslaget.

6. Det ska vara möjligt att hålla fyllnadsval för att ersätta ledamöter som valts proportionellt. Vid fyllnadsval ska fullmäktige, så långt det är möjligt säkerställa, att representationen i nämnden inte förändras.

Nuvarande regelverk innebär att en proportionellt vald ledamot kan komma att ersättas av någon från ett annat parti eller annan samarbetskonstellation. Det finns också en oklarhet kring om det är möjligt med fyllnadsval.

Utredningen föreslår att det befintliga systemet överges till förmån för en möjlighet med fyllnadsval på samma sätt som gäller för ledamöter som valts genom majoritetsval. På detta sätt skapas inga nya formkrav i valordningen men tillgodoser syftet att en ledamot som avgår kan ersättas av någon som företräder samma parti.

Lösningen skapar en risk för det minoritetsskydd som proportionella val är avsedda att skapa men hanteras genom att fullmäktige får en skyldighet, att så långt det är möjligt, säkerställa att representationen i en nämnd inte förändras när fyllnadsvals ska hållas. Fyllnadsvalen ska därigenom kunna överklagas genom laglighetsprövning om minoriteten upplever sig förfördelad.

Region Jönköpings län välkomnar utredningens förslag som möjlighet till fyllnadsval i dessa situationer. Att fullmäktige därigenom får skyldighet att så långt det är möjligt, säkerställa att representationen i en nämnd inte ändras vid fyllnadsval, och att denna kan prövas bedöms vara en tillfredställande lösning för att säkerställa minoritetsskydd. Region Jönköpings län tillstyrker förslaget.

Övriga förslag

Angående utredningens förslag som rör:

- oförändrade regler tjänstgöringen för ersättare i fullmäktige,
- införande av möjlighet att delegera förvaltningsbeslut till automatiserat beslutsfattande,
- anpassningen av kommunala jävsbestämmelserna till förvaltningslagen,
- och regler för vissa kommunala föreskrifter,

delar Region Jönköpings län här utredningens bedömningar. Region Jönköpings län tillstyrker och lämnar inga ytterligare synpunkter på förslagen.

REGIONSTYRELSEN

Maria Frisk
Regionstyrelsens ordförande

Jane Ydman
Regiondirektör